

HAC İZLENİMLERİ

SEYFİ BAŞCILLAR

Evet, 17 Mart 1998 günü New York'tan yola çıktık. İstanbul'da dokuz saat bekleme. Ve dinlenmek için Park Oteli. Gece yarısı İstanbul'dan havalan- ı dik. Mısır üzerinden Kızıldeniz boyunca güneye ^iniyoruz. İstanbul-Cidde arası uçakla üç saat otuzbeş dakika. Cidde'nin ışıkları ve iniş, gümrük ve elden ele dolaman pasaportlar, basılan mühürler, eklenen kağıtlar. Neyse ki düşündüğümüz gibi bir kalabalık yok henüz. Sabahın erken saatinde kirli, gürültülü bir otobüsle Cidde'den Medine'ye doğru hareket ediyoruz. Hava serin. Dakikalar derledikçe ortalık ağarıyor. Yol asfalt. İki şerit gidiş, iki şerit geliş. Ana yol boyunca iki yanda, yer yer terk edilmiş binalar. Bir yerde mola veriyoruz. Bir lokanta. Ama tuvaletler ve çevre o kadar kirli ve bakımsız ki, yemek yiyebilene aşk olsun. Arka planda kupkuru dağlar, kayalıklar. Medine'ye yaklaşmaya kadar bu ağaçsız görüntü sürüyor. Medine'ye yaklaşıyoruz. Manzarada yeşillikler, hurma ağaçları beliriyor. Medine'ye girerken yine sayımlar, belgelerin gözden geçirilmesi, damgalar. Bu gibi işlemler için üç yerde ayrı ayrı durdurulup beklemek zorunda kalıyoruz. Biletlerimiz ve pasaportlarımız elimizden alınıyor. Sabır taşınız çatlıyor artık. Hemen çatlasın, Arap görevlileri bildiğini okumaktan bir santim geri kalmıyor. Sonunda Medine'ye giriyoruz. Kent bakımlı ve temiz. Uzaktan Mescid-i Nebi'nin minareleri görünüyor. O büyük Peygamber'in yattığı yer. Usumda şair Nabi'nin böyle bir ruh halinde yazılmış olan gazeli canlanıyor. Sokaklar, canlı ve hareketli. Çok geçmeden odalarımıza yerleşiyoruz. Düşülmüyorum: 1400 yıl önce, o yolları nasıl aştılar? Dağ taş kupkuru. Her taraf taş ve çöl. 60-65 dereceyi bulan yaz sıcağı. Mekke-Medine arası 416 kilometre. Ve arkalarında canlarına susamış putperest düşman. Bu yollar ancak inançla aşılır, çok büyük bir inançla. Necip Fazıl'ın Hicret adlı şiirini anımsıyorum:

Mekkeyle Medine arası yollar;

Çizik çizik, hasret yarası yollar.

Vardığı her nokta yine başlangıç

Gitgide Allah'a varası yollar.

Mekkeyle Medine arası yollar.

Sekiz gün Medine'de kalıyoruz. Yüreğimizin perçimlendiği nokta Mescid-i Nebi. Peygamber Efendimiz, yeşil bir kubbenin altında yatıyor. Yanında iki arkadaşı: Hazreti Ebu Bekir ve Hazreti Ömer... Onlara saygımızı, selamlarımızı, şükranlarımızı sunuyoruz. İçimde bir coşku, gözlerimde yaşlar. Ve şunu anlıyorum: İcinizde yoksa Allah'ı hiçbir yerde bulamazsınız. Herşey yürekteki aşkla başlar.

Yunus Emre bu duyguyu:

Allah'ı ararsan gönlünde ara,

Mekke'de, Kudüs'te, Hac'da değil.

diye ne güzel dile getirmiş.

Medine'de görülecek tarihi yerler çok. Medine'ye Medinetü'n Nebi (Peygamberin şehri) denilmiş. Peygamber Efendimiz, "Kim ki beni ölümünden sonra ziyaret ederse yaşarken ziyaret etmiş gibi olur," buyurmuştur. Hacıların bir kısmı Medine ziyaretini Hac'dan önce, bir kısmı Hac'dan sonra yapıyor. Mescid-i Nebi'de bir milyona yakın insan ibadet edebiliyormuş. Serinletme ve ses düzeni, temizlik ve bakım mükemmel. Allah araplara bu kutsal yerler hürmetine petrol kaynağı vermiş. Onlar da ellerinden

geleni yaptırmışlar. Yaptırmışlar diyorum. Çünkü, Arabistan'daki yollar, yapılar, tüneller, aydınlatmalar ya Türklere, ya Amerikalılara ya da Japonlara yaptırılmış. Arap, patronluk havasında... Çünkü: para çok, dünyanın dört bucağından müslümanlar kutsal yerleri ziyaret için onların ayağına geliyor. Bu durum, onlar için, bir övünç ve bilinçsiz bir büyülenme kaynağı oluyor. Oysa büyülenmek İslam'ın özüne aykırı bir tutum. Burada şunu da belirtmek gerek: İçlerinde İslam'ın ve Peygamber terbiyesinin ışığını yansıtan çok iyi, çok cömert kişiler de var. Medine'den Mekke'ye giderken bunlardan birine tanık olduk. İlerde anlatacağım. Özellikle Medine'de bu çeşit insanların sayısı çok... Peygamber Efendimize en zor anlarda kucak açıp onu bağına basanların torunu bunlar.

Medine'de sekiz gün kaldık. Kuba Mescidi'ni, Mescid-i Cuma'yı, Mescid-i Kibleteyn'i, Yedi Mescidler'i, Uhud Şehitleri'ni, Cennetü'l Baki'yi ziyaret ettik. Bu ziyaretler sonrasında defterime şu parçaları yazmışım:

Kutsal vahiy izleri Seziliyor havada,

Bir ışık sağnağı burda Kamaştırır gözleri.

Allah'la içimizdesin Ya Nebi zamanlarda,

Yetişip sen imdada Gönül bağımlı çözesin.

Ermek için sonsuz gize,

Damla nasıl denize Koşarsa dağ uçurum

Ben yılların günahkârı,

Bastığın o toprakları Öpmeğe geliyorum.

Ve bir gece yarısı gittim, huzurunda diz çöktüm, konuştum O'nunla. Döndüğümde şunları yazmışım:

Medine'de gönül döndü şaşkına,

Yanıp gitti Muhammed'in aşkına.

İman kılıcıdır sığmıyor kına,

Kamp gitti Muhammed'in aşkına.

Vardım huzuruna öpüp diz çöktüm,

Bastığı yerlere gözyaşı döktüm;

Denizde damlaydım, köpük köpüktüm Selam sessizce konuşan suskuna.

Sekiz gün sonra Mekke'ye dönüş. Yine durdurmalar, bekletmeler, damga basmalar. Kaldığımız evden öğle sonu ayrılmıştık. Gece, geç vakit, aç susuz yola koyulabildik. Medine'den epeyce uzaklaşmıştık. Saatler gecenin onunu gösteriyordu. Yine arabamız durduruldu. Ve o adam... "Kaç kişisiniz?" diye sorup kocaman kutular verdi. Kutuların içinde her kişi için yiyecek, içecek ve hurma paketleri vardı. Sonradan öğrendiğime göre adam, "Hediye" diye yolculara sunulmak üzere yetmiş bin paket hazırlatmış. Gece, yollara düşmüş, bu görmediği, tanımadığı insanlara hediyelerini dağıtıyor. Bir arkadaşımız; "Hazret-i Hızır1' gibi diye mırıldandı. İçimde bir hoş duygu belirdi. Adamı, bu gece saatinde evinden ayırıp hediye dağıtmak için yollara düşüren inancın adı neydi? Düşündükçe gözlerim yaşardı, yorgunluğum gitti. Otobüsümüz güneye doğru gecenin içinde ilerliyordu. Yollar yolcularla doluydu.

Yüzbin, milyon, milyonlar... Baş açık, ayak yalın,

Koşuyorlar ilahi çağrısına Allah'ın.

İhramlıydık, Zu'l-Huleyfe (Ebyar-Ali) Camii'nde ihram namazı kılıp yola devam ettik.

Mekke'ye sabahın erken saatlerinde vardık. Hava henüz aydınlanmamıştı. Üç kez, denetim için durdurulduk, bekletildik. Anlamsız işlemlerle karşılaştık. Medine'yle Mekke arası 416 kilometre. Yol asfalt, yağ gibi. Bu işlemler yüzünden kalacağımız yere 14 saatte varabildik. Bir arkadaşımızın deyişiyle "başına bir yağlı çaput bağlayan" polis adıyla yolumuzu kesiyordu. En son bitkin bir durumda Mekke'de Mahbesu'l-Cin'deki evimize yerleşebildik ve Hac ibadetimize başladık. Mekke, Medine'nin üç katı kalabalıktı. Her taraf, dünyanın dört bucağından gelmiş hacı aday-

larıyla doluydu. Bu hacı adayları kuşkusuz inanmış kişilerdi. Kimilerinin sırtında, kucağında, omuzlarında küçük çocuklar vardı. Çoğu sokaklarda, meydanlarda, köprü altlarında yatıp kalkıyorlardı. Buldukları yerleri kirletiyorlardı. Hac zengin olan her müslümana farzdı ama bu farzı yerine getirmenin koşulları vardı: Akıllı olmak, erginlik çağına ulaşmış olmak, hür olmak, varlıklı olmak, yol ve can güvenliği olmak, bir ölçüde sağlıklı olmak... Bu sokaklarda, meydanlarda, köprü altlarında yatanların kaçta kaçısı bu özelliklere uyuyordu acaba?

Şu da bir gerçek: Bu inanmış müslümanların büyük çoğunluğu bilgi yönünden Müslümanlığın istediği düzeyin çok gerilerinde. Birgün, Hıra Dağı eteklerindeyiz. Hazreti Muhammed'e inen ilk ayeti düşünüyorum: Yaratan Rabbi- nin adıyla Oku! Bu buyruktaki zamanı okuma var, doğayı okuma var, insanı okuma var, kitap okuma var. Oysa İslam alemi dünyanın en az okuyan toplumları arasında. Zümer Suresi'nin dokuzuncu ayetinde "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" buyruluyor. Ne acı ki yüzyıllardır İslam alemi yeni bir düşünce, yeni bir buluş üretmiyor, hep eskileri yeniliyor. İslamın istediği inanmış bilgili kişilerdir.

Büyük kalabalık. Bir itişip kakışma. Çoğu Endonezyalı 180 hacı İranlı hacılar tarafından itilerek demir parmaklıklara sıkışıp öldüler. Her yıl, buna benzer ölümler oluyor. Daha iyi bir düzen kurarak tedbir almak mümkünken, bu ölümler, kader deyip geçiştirilebilir mi? Hac farzını ilk kez yapmak isteyenlerin sayısı durmadan artarken ikinci, üçüncü, beşinci kez hac yapmak için koşanlara vicdani ve idari bir sınır konulamaz mı? Peygamber Efendimiz, kaç kez hac yaptı bir düşünsek...

Burada, bizim Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hac yönetimini övmek gerek. Resmi yoldan gelen hacılarımız, hep bir örnek giyinmiş, başlarında bir din görevlisi var. Hacılar için iyi donatılmış evler sağlamışlar. Gidiş gelişler için otobüs kaldırıyorlar. En önemlisi sağlık merkezi kurmuşlar. Yardıma muhtaç hastaları cankurtaranlarla bu merkezlere götürüp gerekeni yapmaya çalışıyorlar, ayakta geçirilecek durumlar için ilaç veriyorlar. Belki herşey mükemmel değil, şartlar sınırlı ama herkesten iyiler. Görevliler, sorumluluklarını biliyorlar, güler yüzlü ve tatlı dilliler. Diyanet İşleri Başkanlığı Arafat'da mikrofonlarla güzel bir yayın yaptı. Şafak sökerken iki sesli, ufukları sallayan, muhteşem bir ezanla uyandık. İnsanı diz çöktürüp ağlatan ve kulaklarda iz bırakan Türk müezzinlerin ezanı. Kuşluk vaktinden itibaren özel bir program sunuldu. Hacc'ın farzlarından olan Vakfe'yi Diyanet İşleri Başkanı yaptırdı. Biraz ötelede Cebel-i Rahme görünüyordu. Hazreti Adem ile Hazreti Havva'nın yeryüzünde ilk buluştukları tepe. Ve gök masmaviydi. Bu maviliğin altında alabildiğine beyaz çadırlar uzanıyordu. Türk hacıları için Arafat-Müzdelife, Mina arasında özel bir yol ayrılması sağlanmıştı: 9 numaralı yol.

Zamanları da aşan o kutsal zaman-üstü,

Benliğimin içine bir salkım gibi düştü.

Baktım ne Adem'den iz, ne Havva'dan bir haber,

Ne Safa'dan Merve'ye su için koşan Hacer,

O günlerden bir güzel bestedir kalmış gayrı,

Yüreklerin içinde yıka yıka putları-,

Bindörtüyz yıl öncesi: Bir yan çamur, bir yan nur, Aydınlıkta Mu hammed ve Muhammed'de huzur.

En sonunda koskoca bir güneş doğuran dağ İnsanlık tarihine gömlek değiştiren çağ.

Mina'daki şeytan taşlama yeri çok kalabalık ve düzensizdi. Bu sembolik ibadeti yaparken şeytana sövüp sayanlar, ayakkabısını çıkarıp atanlar falan oluyormuş. Birinci gün büyük şeytan taşlandı. Sonra iki gün büyük, orta ve küçük şeytanlar. Ölümler, genellikle bu şeytan taşlama anlarında oluyormuş. Gençliğimde, "İçimizdeki Şeytan" diye bir roman okumuştum, onu anımsadım. Evet, en çetin olan içimizdeki ve kanımızdaki şeytanı yenebilmektir.

Kabe'deki tavaf esnasında kalabalık kendi kendini zorluyordu. Özellikle Afrika'lı hacı adayları genç, güçlü kuvvetli insanlardı. Usûl saygı dinlemeden ortalığa dalıyorlardı. Neyse ki bize öncülük eden arkadaş deneyimli bir kişiydi. Zamanlamayı çok iyi yapıyordu. Kimi zaman ikinci katta tavaf yapıyorduk. Tavaf biraz uzun sürüyordu ama rahat oluyordu. İbadetler tamamlandı. Geziler tamamlandı. Hıra Dağı'nı gördük, Sevr Mağarasını gördük, sonra Cennet-i Mu- alla, Cin Mescidi ve çarşılar.

Çarşılar dolup taşıyor. Malların çoğu Türk malı. İnciler Çin'den, Japonya'dan geliyormuş. Fiatlar oldukça yüksekte başlıyor. İstenilenin yarısını teklif ediyorsunuz. Karşınızdaki biraz iniyor, siz biraz çıkıyorsunuz. Sonunda alan memnun satan memnun.

Cidde'den çıkışımız, girişimize göre çok daha uzun ve zor oldu. On saat önceden hava alanına gittik. Uçağımız sabah 3:30'daydı. Anlamsız beklemeler ve kağıt işleri yüzünden ancak 6:30'da hareket edebildik. Kızıldeniz üzerinden kuzeye çıkıyoruz. Aydınlik çoğalıyor. Derken dışarda masmavi bir deniz, sonra karlı tepeler, mavi göller, yeşil yamaçlar başlıyor, kendi kendime: "Türkiye'deyiz, yurdumuzun göklerindeyiz." diye söyleniyorum. İstanbul Hava Limanındaki görevlilerin, görev anlayışları karşısında sevinç duyuyorum.